

این شماره تقدیم می‌شود به ساخت

شهید

حاج عماد مغنیه

ویژه نامه جنگ رمضان | شماره ۶۲
پنج‌شنبه ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۵جبهه
انرژیکاری از اندیشکده نفت و انرژی
و گروه تحلیلی پتروپال

سرمقاله

اختلال در زنجیره PET ایران پیامدهای جنگ رمضان بر تولید، تأمین خوراک و بازار داخلی

♦ | پلی‌اتیلن ترفتالات (PET) یکی از مهم‌ترین پلیمرهای پایه در صنایع بسته‌بندی، نساجی و بطری‌سازی است؛ ماده‌ای که حضور آن در زندگی روزمره آن‌قدر گسترده است که توقف در تولید یا محدودیت در تأمین خوراک آن، بلافاصله در زنجیره مصرف نهایی منعکس می‌شود. PET از مسیر ترکیب دو خوراک حیاتی، یعنی اسید ترفتالیک (PTA) و مونواتیلن گلایکول (MEG)، تولید می‌شود و پایداری تولید آن به‌طور مستقیم وابسته به ثبات جریان خوراک، بوتیلیتی و شبکه تأمین بالادست است. از همین رو، هرگونه اختلال در زیرساخت‌های انرژی یا مجتمع‌های خوراک‌دهنده می‌تواند کل زنجیره را ظرف چند روز با چالش مواجه کند.

در ایران، ظرفیت اسمی تولید PET حدود ۱.۱ میلیون تن در سال است و پتروشیمی شهید تندگویان نقشی کاملاً محوری در این زنجیره ایفا می‌کند. این مجتمع نه تنها بزرگ‌ترین تولیدکننده PET کشور است، بلکه تنها واحد یکپارچه PTA و PET محسوب می‌شود؛ ثبات تولید آن، عملاً معادل ثبات زنجیره تأمین کل صنایع بسته‌بندی

و نساجی کشور است. از سوی دیگر، خوراک‌های حیاتی این مجتمع، یعنی پارازیلین و اتیلن گلایکول، از مسیر واحدهایی همچون نوری، بوعلی‌سینا و مارون تأمین می‌شود. بنابراین، PET در ایران به یک «خوشه تولیدی» وابسته است که هر اختلال در آن، اثر زنجیره‌ای ایجاد می‌کند. وقوع جنگ رمضان و آسیب‌های واردشده به زیرساخت‌های بوتیلیتی در ماهشهر و عسلویه، یکی از جدی‌ترین سناریوهای اختلال تولید در سال‌های اخیر را رقم زد. مجموعه‌ای از واحدهای کلیدی، از جمله تندگویان، نوری، بوعلی‌سینا و مارون، هم‌زمان با توقف یا کاهش تولید روبه‌رو شدند و زنجیره‌ای که بر اساس کارکرد پیوسته و متوازن طراحی شده بود، ناگهان دچار گسست شد. پیامد مستقیم این وضعیت، توقف تولید PET و قطع جریان عرضه در بازاری بود که پیشاپیش تعادل شکننده‌ای داشت. برآوردها نشان می‌دهد که تنها توقف تولید در تندگویان، بازار داخلی را با کمبود حدود ۴۹۰ هزار تن در سال مواجه می‌کند؛ کمبودی که معادل تقریباً نیمی از نیاز کشور در گریدهای بطری و الیاف

است. جبران این خلأ از مسیر واردات، اگرچه از نظر فنی امکان‌پذیر است، اما از نظر اقتصادی و اجرایی تبعات قابل توجهی دارد. با توجه به محدودیت‌های تردد دریایی و هزینه‌های حمل‌ونقل در شرایط پریسک، واردات این حجم از PET حداقل ۴۹۰ میلیون دلار خروج ارز را به همراه خواهد داشت. این رقم تنها هزینه خرید کالا نیست؛ بلکه شامل مجموعه‌ای از هزینه‌های بیمه، لجستیک و ریسک پرمیوم‌هایی است که در شرایط فعلی بر تجارت دریایی تحمیل می‌شود. اثر این کمبود تنها در سطح صنعت باقی نمی‌ماند. PET، یکی از حلقه‌های اصلی در تولید بطری‌های آب و نوشیدنی، الیاف پلی‌استر و بسته‌بندی مواد غذایی است. افزایش قیمت یا کمبود این ماده مستقیماً به خط تولید بنگاه‌های پایین‌دست منتقل می‌شود و این بنگاه‌ها که اغلب با سرمایه در گردش محدود فعالیت می‌کنند، توان جذب چنین شوکی را ندارند. نتیجه، افزایش قیمت محصولات نهایی و فشار هزینه‌ای بر مصرف‌کننده است؛ فشار مضاعفی که در شرایط تورمی موجود، آثار اجتماعی قابل توجهی دارد.

در چنین بستری، مدیریت بحران باید هم‌زمان در دو سطح دنبال شود: احیای سریع زیرساخت‌ها و مدیریت موقت بازار. بهره‌گیری از ظرفیت واحد تولید بخار پتروشیمی مارون، یکی از مهم‌ترین گزینه‌ها برای بازگرداندن تندگویان به مدار است؛ زیرا بوتیلیتی، گلوگاه اصلی احیا محسوب می‌شود. در سطح فنی، تأمین کاتالیست مورد نیاز از پتروشیمی فن‌آوران می‌تواند زمان تعمیرات و راه‌اندازی مجدد را کاهش دهد. این اقدامات، اگر به صورت هماهنگ مدیریت شوند، می‌توانند سطح کمبود را کاهش داده و مانع از انتقال کامل شوک به بازار شوند.

جنگ رمضان تنها یک بحران مقطعی در یک مجتمع یایک زنجیره نیست؛ این اتفاق نشان داد که زنجیره PET در ایران به دلیل تمرکز جغرافیایی و وابستگی شدید به چند واحد کلیدی، در برابر ریسک‌های سیستماتیک آسیب‌پذیر است. بازطراحی ظرفیت‌های پشتیبان، متنوع‌سازی مسیرهای تأمین بوتیلیتی و ایجاد ذخایر استراتژیک خوراک، موضوعاتی هستند که برای جلوگیری از تکرار چنین بحران‌هایی باید در اولویت قرار گیرند. / مرکز مطالعات زنجیره ارزش ♦

دییلماسی انرژی

هرمز در معادله مذاکره؛

ابزار چانه‌زنی یا اهرم مستقل ژئوپلیتیک؟

تحولات بازار جهانی انرژی

سیگنال توافق و واکنش بازار؛ افت نفت و گاز در پی گمانه‌زنی‌های رسانه‌ای

تا حدود ۹۰ دلار عقب نشست و بازار گاز نیز تحت تأثیر انتظارات کاهش قرار گرفت. با این حال، ساعتی بعد سیدمحمد مرندی، عضو تیم مذاکره‌کننده ایرانی، با انتشار موضعی انتقادی، اکسیوس را «ابزاری برای دستکاری بازار از سوی کاخ سفید» توصیف کرد و هم‌زمان از آمادگی کامل ایران در برابر احتمال یک حمله گسترده خبر داد. مجموع این تحولات نشان می‌دهد بازار انرژی همچنان به شدت به سیگنال‌های رسانه‌ای و ادراکات سیاسی حساس است و حتی خبرهای تأیید نشده نیز می‌توانند به سرعت بر قیمت‌گذاری نفت و گاز اثر بگذارند.

انتشار گزارشی از سوی رسانه آمریکایی اکسیوس درباره نزدیک شدن ایران و آمریکا به یک «توافق کامل»، در مقطع کوتاهی به کاهش قیمت نفت و گاز در بازارهای جهانی منجر شد. براساس این روایت، متن یادداشت مورد بحث از پایان جنگ و آغاز مذاکرات ۳۰ روزه درباره سه محور اصلی شامل تنگه هرمز، برنامه هسته‌ای ایران و تحریم‌ها حکایت دارد؛ سیگنالی که از نگاه معامله‌گران به معنای کاهش موقت ریسک ژئوپلیتیک در منطقه تعبیر شد.

در پی انتشار این خبر، قیمت نفت برنت تا حدود ۹۸ دلار و نفت WTI

Seyed Mohammad Marandi
@s_m_marandi

Axios is a tool for White House market manipulation. The Islamic Republic is fully prepared for a potential major attack before Trump's trip to China.

13:49 · 06 May 26 · 25K Views

خبرخوان

● لول آپ ایران در صادرات نفت به پالایشگاه‌های بزرگ؛ پکن برای اولین بار علناً مقابل تحریم آمریکا ایستاد!

مشتری نفت ایران در چین دیگر پالایشگاه‌ها کوچک و به اصطلاح «تی‌پات» هانیستند. الان پالایشگاه‌های بزرگی مانند هنگلی و ژجیانگ چین با ظرفیت ۴۰۰ و ۸۰۰ هزار بشکه در روز مشتری ایران شده‌اند. آمریکا این پالایشگاه‌های بزرگ را تحریم کرد اما چین برای اولین بار، به شرکت‌ها و بانک‌های داخلی دستور داد این تحریم‌ها را نادیده بگیرند و با اجرای آن‌ها همکاری نکنند.

● وحشت جهان کاهش ذخایر نفت / پربازدیدترین مطلب فایننشال تایمز چه بود؟

فایننشال تایمز در ایکس با انتشار تصویری نوشت، سلام آسیا وقتی خواب بودی، این پست پربازدیدترین پست مایبود. پست مذکور به کاهش ۲۰۰ میلیون بشکه‌ای ذخایر جهانی نفت اشاره دارد و می‌گوید موجودی‌ها به کمترین سطح در نزد یک ۸ سال اخیر رسیده. از آغاز جنگ رمضان در مجموع ۱ میلیارد بشکه از بازار حذف شد.

● خاویر بلاس ستون نویسن بلومبرگ:

برای اولین بار از سال ۲۰۲۲، میانگین قیمت خرده‌فروشی بنزین در آمریکا از ۴.۵ دلار برای هر گالن عبور کرده.